

Field : Educational Sciences

Type : Review Article

Received: 25.06.2017 - *Corrected*: 12.11.2017 - *Accepted*: 26.11.2017

Türkiye'nin Kalkınma Planlarında Eğitim Politikalarının Değerlendirilmesi

Yaşar AKÇA¹, Gülsün ŞAHAN², Ayşegül TURAL²

¹Bartın Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Bartın, TÜRKİYE

²Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bartın, TÜRKİYE

E-Posta: yakca@bartin.edu.tr

Öz

Eski adıyla Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), yeni adıyla Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan Beş Yıllık Kalkınma Planları, Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda, uzun dönemde gerçekleştireceği büyümeyi ortaya koyan temel politika dokümanlarıdır. 1963 yılından itibaren 2018 yılını da kapsayacak biçimde on tane kalkınma planı hazırlanmıştır. Kalkınma planları sadece kamu kesimi için değil aynı zamanda toplumun geneli için hedef birliği sağlar. Söz konusu tüm kalkınma planlarının temel hedefi; Türk insanının mesut ve müreffeh hale gelmesidir. Eğitim, ülke kalkınmasında dikkate alınması gereken önemli faktörlerden biridir. Eğitim politikası denildiğinde kamu kesimi tarafından eğitimin yaygınlaştırılmasına ve geliştirilmesine yönelik alınan tedbirler anlaşılır. Ülkenin eğitim politikası öncelikle kalkınma planlarında tespit edilir. Tüm eğitim kurumları ülkedeki genç nüfusu bedeni, zihni, ahlâki, manevi, sosyal, kültürel niteliklerle geliştirmeyi, çağın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatarak geleceğe hazırlamayı hedef edinmiştir. Öğrencilerin mezuniyetten sonra karşılaştıkları sorunları çözebilmesi, fırsatları değerlendirebilmesi, işe girmesi, alanında ilerlemesi, değişime uyum sağlaması başlıca amaçtır. Eğitime hem devlet hem de aileler olağanüstü miktarlarda para, zaman, insan, araç-gereç gibi kaynakları harcamaktadır. Eğitimin ülke kalkınmasına katkı sağlayabilmesi için çeşitlendirmeye gidilmesine ve eğitim altyapısının sürekli geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu çalışmanın amacı kalkınma planlarında yer alan eğitim politikaları konusunda gelecek dönemler için yapılan hazırlıkları ortaya koymak, mevcut ve muhtemel problemlere dikkati çekmek, tespit edilen sorunlara çözüm yolları geliştirmek ve önerilerde bulunmaktır. Bu çalışmada nitel desenli doküman analizi tekniği kullanılmış olup 10 kalkınma planının eğitim bölümleri incelenmiştir. Çalışmanın sonunda araştırmanın bulgularına, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma Planları, Eğitim Politikası, Türk Eğitim Sistemi, Öğretmen, Öğrenci

Evaluation of Education Policies in Turkey's Development Plans

Abstract

Five Years Development Plans, which are prepared by the Ministry of Development, which was previously named State Planning Organization, are the basic policy documents that include plans for Turkey's economic, social and cultural development issues in the long term. Ten different special development plans for the years between 1963 and 2018 are prepared. Development plans have the same basic goal both for government and for the society in general. The basic goal of all these different plans are the same: Enabling Turkish society has a happy and prosperous life. Education is one of the most significant factors while determining a nation's development. Educational policy means the steps taken in order to enable more individuals get education and develop the quality of education. Educational policy of a nation is firstly determined in development plans. All of the educational institutions aim at developing young population in terms of physical, mental, moral, spiritual, social and cultural features, and preparing them for the future by giving sufficient and quality information and abilities as much as possible. The basic goal of education in Turkey is to ensure students solve problems that they meet after graduation, to find and use opportunities, to find proper work and to keep pace with changes. Both governments and families spend a lot of money, give extraordinary amount of effort and use resources on education. Diversification of education and development of education substructure are the two important factors that are crucial in order to enable education contribute to a nation's development. The goal of this study is to present the preparations made for the future in terms of educational policies in the above mentioned development plans, to attract attention to present and potential problems in the field, to develop ways to solve the determined problems and make suggestions. Qualitative design document analysis technique is used in this study and educational sections of 10 development plans are analyzed. Research findings, results and suggestions are presented at the end of the study.

Keywords: Development Plans, Education Policy, Turkish Education System, Teacher, Student

Giriş

Bilimsel ve teknolojik ilerlemeler ışığında, her toplumun belirlemiş olduğu gelişim hedefleri vardır. Bu hedefler ülkelerin toplumsal yapılanması içindeki belirleyici öğelerdir. Ülkemizde de çağa ve gelişmelere en iyi şekilde uyum sağlayabilmek adına belirli dönemleri kapsayan Kalkınma Planları hazırlanmıştır. Her Kalkınma Planı içinde toplumsal yaşama yön verebilecek değerlendirmeler ve çözüm önerileri bulunmaktadır. Türkiye'nin kalkınmasını yönlendirecek sayısal hedefler beş yıllık plan dönemi çerçevesinde çözümlenmektedir. İstihdam edilecek insan gücünün gerekli üretimi yapabilmesi için meslekî seviye ve vasıfları belirlenir. Beş Yıllık Plan dönemindeki insan gücü ihtiyacı tespit edilir. Ayrıca toplumun ihtiyaç duyduğu hizmet dalları için hedefler ortaya konulur.

Türkiye'de yapılan ilk planlama ihtiyacı Dünya ekonomik bunalımının etkisiyle ortaya çıkmış olup hızlı bir sanayileşme amacıyla düzenlenmiştir. Birinci ve İkinci Sanayi Planları 1930'larda diğer ülkelerden bağımsız bir şekilde var olma ve saygın bir ülke olma hedeflerine yönelik olarak hazırlanmıştır. II.Dünya savaşının başlamasıyla ara verilen planlardan sonra İvedili Sanayi Planı 1946 yılında hazırlanmıştır. Yapılan planlar değişen dönemlere uyumlu olamadığından uygulama dışı kalmıştır. 1947 yılında değişen koşullara göre Vaner Planı hazırlanmıştır. 1950'li yıllarda ise yeni planlar hazırlanmamıştır. 1960'lı yıllarda Anayasa'da yer alan planlamaya yeniden başlanarak günümüze gelinmiştir (Erat ve Arap, 2017: 151). Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1963-1967 yılları arasında kapsamaktadır. Şimdiye kadar on tane Kalkınma Planı hazırlanmıştır ve 10. Plan halen uygulanmaya devam etmektedir.

Kalkınma planları içinde önemli bir boyutu eğitim oluşturmaktadır. Eğitim toplumların ilerlemesinde önemli bir odak noktası olan dinamik, devam eden bir süreç olarak bilinmektedir. Eğitimde sağlanacak her ilerleme ve gelişim, toplumsal refah düzeyi açısından önemi büyüktür. Eğitim süreci içinde hem donanım eksikliklerinin giderilmesi ve hem de personel desteğinin sağlanması, kalkınma planları içerisinde belirlenen hedefler ışığında gerçekleştirilmektedir. Eğitimin planlanması sürecinde benimsenen politikalar ile sosyal devlet olma ve fırsat eşitliği ilkesinin uygulanmasına çalışılmaktadır. Böylelikle her vatandaşın eğitim sürecine aktif katılımını sağlamak ve nitelikli iş gücüne dönüştürmek hedeftir. Belirlenen politikalarla planlar arasında uyum sağlanmalıdır. Eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesinde toplumun ve kurumların yetki ve görevleri açıkça tanımlanmalıdır (Küçük, 2010: 156). Eğitim politikalarının doğru şekilde uygulanması ve devlet tarafından takibiyle planlar başarıya ulaşabilecektir.

Eğitimle ilgili 10 kalkınma planında eğitime ilişkin politikaların değerlendirildiği bu çalışma özellikle eğitim alanına ilgi duyan araştırmacıların çalışmalarına katkı sağlayacaktır. Kalkınma planları kapsamında ele alınan eğitim öğretim süreçleri, öğrenci - öğretmen açısından genel durum, önceki yılların analizi, gelecekte beklenenler ve öne çıkan sorunlar temelinde çözüm önerileri geliştirilmektedir. Bu çalışma nitel araştırma yöntemine göre yapılmıştır. Veriler doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Doküman incelemesi araştırılacak konu ile ilgili yazılı kaynakların analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 187).

Burdan itibaren 1963-2018 yılları arasında kapsayan on tane kalkınma planında yer alan eğitim politikaları özetlenmiştir.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)

Birinci 5 yıllık Kalkınma planı içinde eğitimle ilgili olarak, nitelikli iş gücü eksikliklerinin tespiti, yetişen insanların sayısı ve niteliği üzerinde durulmuştur (DPT, 1963: 441). Bunun yanı sıra her bir okula giriş sistemiyle ilgili düzenlemeler yapılmış, öğrenci seçim usulleri belirlenmiştir. Okuma imkânı bulamayan, maddi gücü yetersiz olan öğrencilere devlet desteği kapsamında burslu eğitime vurgu yapılmıştır (DPT, 1963: 442).

Sosyal devlet anlayışına uygun olarak okul çağına gelen her bireyin eğitim-öğretim sürecine dahil edilmesi hedeflenmiş ve öğretmen konusu ele alınmıştır (DPT, 1963: 442). Kalifiye eleman ihtiyacı nedeniyle orta öğretim çağındaki bireylerin teknik ve mesleki eğitime yönlendirilmesine önem verilmiştir (DPT, 1963: 457-458). Ayrıca bu okulları bitirdikten sonra isteğe göre üst öğrenim kurumlarına devam etmeye imkân tanınmıştır Birinci 5 yıllık kalkınma planı içinde ortaokul ve liselerin temel görevinin üst öğrenim kurumuna öğrenci yetiştirmek olduğu vurgulanmıştır (DPT, 1963: 458). Eğitim süreci içinde öğretmenin yeri ve önemi dolayısıyla, o günün şartlarında öğretmen eksikliği göz önüne alınarak öğretmen yetiştiren kurumlara öncelik verilmiştir (DPT, 1963: 458). Ayrıca yükseköğretim düzeyinde gelişimin hızlandırılması ve çağdaş gelişmeleri yerinde görüp uygulayabilmek için yurt dışına öğrenci gönderilmesinin önü açılmıştır (DPT, 1963: 467).

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972)

İkinci beş yıllık kalkınma planında, ilk plandaki hedefler ve gerçekleşme oranları dikkate alınmakla beraber, toplumun eğitim alma ve fırsat eşitliğinden yararlanma isteği ön planda tutulmuştur (DPT, 1968: 58). Yine gelişmiş, uygar bir toplum olmak için eğitimin ve daha da özeldir yükseköğretimin önemine değinilmiştir (DPT, 1968: 59). Eğitimle ilgi bu plan içinde düzenlemelere gidilirken yalnızca öğrenci basamağı değil çalışan kesime de uygun olacak yeniliklere odaklanılmıştır. Bu kapsamda hizmet içi eğitim ile iş hayatına niteliksel katkı sağlanması ön görülmüştür (DPT, 1968: 157). Bütünsel bir eğitim anlayışı ile tüm eğitim kurumlarının Milli Eğitim Bakanlığı çatısı altında toplanmasına karar verilmiştir (DPT, 1968: 159). Ayrıca öğrenme güçlüğü yaşayan özel öğrenciler için özel eğitim verilmesi hedeflenmiştir (DPT, 1968: 160). Hizmet içi eğitimler ile öğretmenlerin mesleki yeterliğinin artırılması, öğrencilerin kaliteli ve nitelikli bir eğitim sürecine dahil olması amacıyla öğrenci mevcut sayılarında düzenlemelere gidilmesine işaret edilmiştir (DPT, 1968: 160).

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977)

Üçüncü kalkınma planında öncelikle ilk iki plandaki eğitim hedeflerinin gerçekleşme durumlarına ilişkin bir değerlendirme yapılmıştır. İlk iki planda dikkat çeken yükseköğretim kurumunun önemi ve orta öğretimin bu yöndeki hazırlık basamağı oluşuna ilişkin eksiklikler belirlenmiştir (DPT, 1973: 86). Yurdun çeşitli yörelerine öğretmen ve ders materyallerinin dağılımındaki eşitsizlikler vurgulanmıştır. Bu eksikliklerin giderilmesi, burs ve yurtlardan faydalanma imkanlarının artırılmasına yönelik hedefler temel öğelerdir (DPT, 1973: 88). Eğitim sisteminin tam bir dönüşümüne girme için eğitim kurumlarının yurt geneline eşit dağılımı gözetilmek istenmiştir. Aynı şekilde eğitim-sanayi işbirliği için nitelikli ve kalifiye iş gücünün gelişimi hedeflenmiştir (DPT, 1973: 717). Yükseköğretime hazırlık süreci başta olmak üzere ihtiyaç duyan öğrenciler için rehberlik hizmetleri verilmesi öngörülmüştür (DPT, 1973: 744). Yükseköğretimin çağdaş bir toplumdaki yeri açısından öğretim üyesi

yetiştirilmesi amacıyla yurtdışına öğrenci gönderilmesi, kredi, burs ve yurt hizmetleri desteklerine işaret edilmiştir (DPT, 1973: 770). Yaygın eğitim, teknik ve mesleki eğitim işbirliği içinde tamamlanması planlanmıştır (DPT, 1973: 775).

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)

Dördüncü kalkınma planı içerisinde özellikle eğitim sisteminin hem niceliksel hem de niteliksel açıdan insan gücü yetiştirmedeki eksikliklerine vurgu yapılmıştır (DPT, 1979: 148). Öğretmen sayısının yanı sıra öğretmen yetiştirmeye odaklı kurumlarında yapısal eksikliklerine dikkat çekilmiştir (DPT, 1979: 149). Toplumun geneline hitap etmesi hedeflenen yaygın eğitim hizmetlerinden yeterince faydalanılamamış olduğu belirtilmiştir (DPT, 1979: 150). İlgili plan dahilinde ilk olarak ilkokul düzeyinden başlanmak üzere bütün öğrencilere ders araç gereçleri ve kırtasiye materyali desteği sağlanacaktır (DPT, 1979: 456). Yükseköğretim kurumları teşvik edilmekle birlikte öğretim üyesi ihtiyacı bakımından yurt içinde doktora programlarının geliştirilmesine işaret edilmiştir (DPT, 1979: 459). Öğrencilerin yaparak yaşayarak uygulamalı biçimde öğrenmelerinin önünün açılması istenmiştir (DPT, 1979: 670). Her yerde her zaman eğitim anlayışı ile yetişkin kursları ve mesleki kursların düzenlenmesi benimsenmiştir (DPT, 1979: 671).

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985–1989)

Beşinci beş yıllık kalkınma planında temel hedef 15-64 yaş grubunun yaygın eğitim ve hizmet içi eğitimlerle istihdam edilmesidir (DPT, 1985: 127). Teknik eğitim konusunda çalışmalara önem verilecektir (DPT, 1985: 120). Aile ve çocuk sağlığının korunması konusunda eğitim ve uygulama önlemleri alınacaktır (DPT, 1985: 125). Niteliksiz iş gücünün toplumun ihtiyaçları çerçevesinde nitelikli hale dönüştürülmesine çalışılacaktır (DPT, 1985: 128). Gençlerin eğitimi konusunda özellikle beceri eğitimine vurgu yapılmıştır. Bunların okul mezuniyeti sonrası mesleğe yönlendirilmelerinde rehberlik hizmetlerine ağırlık verilecektir (DPT, 1985: 133). Bu plan döneminde mevcut eğitim kurum ve donanımının potansiyeli korunacak, kontenjan artırımına gidilmeyecek, teknik personel yetiştirilmesine dönük eğitime önem verilecek, mevcut kurumların eksikleri tamamlanacaktır. Her kademedeki eğitimin kalitesinin artırılması için eğitim programları içerik ve yöntemler bakımından gözden geçirilecektir (DPT, 1985: 139). Özel okulların teşvik edilmesine başlanacaktır (DPT, 1985: 144).

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990–1994)

Bu plan kapsamında eğitimin kalitesinin artırılması esas alınacak (DPT, 1990: 3) ve verimliliğin artırılmasına çalışılacaktır (DPT, 1990: 257). Kadınların eğitimi konusuna bu plan döneminde dikkat çekilmiştir. Kadınların mesleki eğitim imkânlarından faydalanması için tedbirlerin alınması istenmiştir (DPT, 1990: 287). Okul öncesi eğitim kapsamında ana sınıfı ve anaokulların yaygınlaştırılması gerektiği vurgulanmıştır (DPT, 1990: 291). Toplumun ve çağın ihtiyaç ve koşullarına göre eğitim programları revize edilecek, alt yapı çalışmaları geliştirilecek, eğitimde teknoloji kullanılacak, görsel-ışitsel araçlar eğitim ortamlarında yaygınlaştırılacak, bilgisayar destekli eğitim öğretim süreci oluşturulacaktır (DPT, 1990: 293). Özel okulların ve özel vakıf üniversitelerin açılması desteklenecektir (DPT, 1990: 294). Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine odaklanarak mesleğe yönlentilmeleri için mesleki rehberlik

hizmetleri sistemi oluşturulacaktır (DPT, 1990: 295). Girişimcilik becerisi eğitim programları açılacaktır (DPT, 1990: 295).

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996–2000)

Mesleki rehberlik hizmetlerinin kısıtlı olması nedeniyle, meslek liselerine talep desteklenmelidir (DPT, 1996: 12). Bireylerin yetenek ve ilgilerine göre eğitim verilmesine çalışılacaktır (DPT, 1996: 19). Her kademede eğitim uygulamaları gözden geçirilecek, okul öncesinden emeklilik sonrasına kadar her kademede eğitim hizmetleri ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirilecektir (DPT, 1996: 22). Bu planda işgücünün eğitim seviyesinin istenilen seviyeye getirilemediği belirtilmiştir (DPT, 1996: 23). Yine öğretim programlarının bilimsel esas ve usullere göre düzenlenmesinde de eksiklikler bulunmuştur (DPT, 1996: 24). Özellikle yaygın eğitim hizmetlerinin istenilen noktaya taşınmadığına işaret edilmiş olup mesleki rehberlik ihtiyacının önemi vurgulanmıştır (DPT, 1996: 25). Doğrudan yabancı dille eğitim vermek yerine, öncelikle eğitim öğretim süreci içinde iyi ve nitelikli bir yabancı dil öğretilmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir (DPT, 1996: 28).

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001–2005)

Fiziki alt yapı, donanımsal eksiklikler devam etmekte ve bu da eğitimin kalitesini düşürmektedir. Eğitime ayrılan bütçenin artırılması istenmiştir. Tüm desteğe rağmen mesleki eğitimde istenilen ilerlemenin sağlanamadığı tespitinde bulunulmuştur (DPT, 2001: 14). Yaygın eğitim ve mesleki eğitim hizmetleri arasında uyum sürecinin desteklenmesi ihtiyacı dikkat çekmektedir (DPT, 2001: 15). İş hayatına atılan insanların eğitim seviyesinin düşük olması işin niteliğini ve verimliliğini etkilemektedir. Bu da eğitimin önemini göstermektedir (DPT, 2001: 17). Halkın eğitimi için radyo ve televizyonda eğitici yayınlara başlanacaktır (DPT, 2001: 64). Taşınabilir eğitim geliştirilecek, mesleki ve beceri eğitimine yönelik kurslar yaygınlaştırılacaktır (DPT, 2001: 70). Toplumun eğitim seviyesini yükseltebilmek adına bu dönemde zorunlu temel eğitim 8 yıla çıkarılmıştır. Fiziki alt yapı eksiklikleri ve personel eksikliğinin giderilmesi için çalışmalar yapılacaktır (DPT, 2001: 74). Sosyal, bilişsel, zihinsel ve ahlaki gelişimin şekillenmesinde önem arz eden bir dönem olması bakımında okul öncesi eğitime önem verilecektir (DPT, 2001: 82).

Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007–2013)

Eğitimde işgücünün niteliğine yönelik duyarlılığın artırılması amaçlanmaktadır (DPT, 2007: 4). Yetenekleri ölçüsünde bireylerin mesleğe yönlendirilmesine çalışılacaktır (DPT, 2007: 39). Eğitimde kalite sorunu devam etmektedir (DPT, 2007: 40). Bu plan döneminde sektörler arası işbirliğinin geliştirilmesine vurgu yapılmıştır. Eğitim ve sağlık hizmetlerinin niteliğinin artırılması için bütçe artırımına gidilecektir (DPT, 2007: 58). Bilgiye ve rekabete dayalı ekonomi desteklenecek, işgücü eğitimi devam ettirilecektir (DPT, 2007: 58). Dershanelerin özel eğitim kurumlarına dönüşümü desteklenecektir. Eğitim sistemi süreç odaklı olacak, sınav odaklı sistem dönüştürülecektir. Eğitim kurumlarının kalitesi desteklenecektir. Performans odaklı bir sistem oluşturulacaktır (DPT, 2007: 87). Bu plan içinde özel eğitim programları yardımıyla girişimcilik desteklenecektir (DPT, 2007: 92).

Onuncu Kalkınma Planı (2014–2018)

Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması başlıca hedefler içerisine katılmıştır. Gelişen çağa uyum açısından bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin takip edilmesi istenmiş, iş ve eğitim ile iç içe bilgi beceri kazanımı sürecinde kullanılmasına vurgu yapılmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2014: 31). Bireylerin gelişimi bakımından sporun ve sanatın eğitim süreci içindeki önemine dikkat çekilmiştir. Her bireyin farklı ve değerli olduğu anlayışından hareketle bireylerin farklılıklarının eğitim sürecine olumlu yansıtılmasına dikkat çekilmek istenmiştir. Erken dil eğitimine başlamanın önemli olduğu anlayışı benimsenmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2014: 32). Hayat boyu öğrenme ve rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesi için bütçeden pay ayrılmasına işaret edilmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2014: 33). Uzaktan eğitim ve mobil öğrenme uygulamalarının son yıllara yükselişine dikkat çekilmiş ve son plan içerisinde hedeflere dahil edilmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2014: 124).

Sonuç

Türk Eğitim Sistemi'nde eğitim politikalarının özünü; demokrasiyi özümsemiş, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, dış dünyaya, evrensel değerlere ve yeni düşüncelere açık, kişisel sorumluluk duygusu ve toplumsal duyarlılığı gelişmiş, bilim ve teknoloji üretimine yatkın, beceri düzeyi yüksek insan gücünün yetiştirilmesi oluşturmaktadır. Her ülkenin en değerli varlığı insandır. Kalkınmanın sürükleyici faktörlerinden en önemlisi de beşeri kaynaklardır. Dolayısıyla insanın eğitim yoluyla ülke kalkınmasının hizmetine verilmesi üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Türkiye, son yıllarda özellikle eğitim alanında beşeri ve fiziki altyapısını dünya standartlarına göre oldukça iyileştirmiştir. Tüm kademelerdeki okullaşma oranlarında %100'e ulaşan büyük artışlar gerçekleştirmiştir. Derslik başına düşen öğrenci sayısı önemli ölçüde azaltılmıştır. Kız çocukları ile yoksul öğrencilerin eğitiminde devamlılık gerçekleştirilmiştir. Taşınabilir eğitim güçlendirilmiştir. Zorunlu eğitim süresi uzatılarak 12 yıla çıkarılmıştır. Ortaöğretim sistemi yeniden yapılandırılmış ve 4+4+4 şeklinde bir organizasyona geçilmiştir. İlkokul ve ortaokulların ayrılması, fiziki mekânın çocukların gelişim özelliklerine göre sağlıklı bir şekilde yapılandırılması sağlanmıştır. Bu durum fiziki ortamın çocukların daha rahat hareket etmesine; yöneticiler açısından da disiplin sorunlarının daha az yaşanması bakımından olumlu bulunmuştur (Doğan, Uğurlu, Demir, 2014: 132). Kalkınma Planlarında işaret edilen eğitim politikalarına istinaden öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri artırılmıştır. Öğrencilerin ders kitapları ücretsiz olarak verilmektedir. Eğitime ayrılan kamu kaynakları önceki dönemlere göre daha fazla artırılmıştır. Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi kapsamında lise öğrencilerine tablet bilgisayarlar dağıtılmıştır. Tüm okullarda akıllı tahta uygulamasına gidilmiştir. Bu konuda öğretmen ve öğrencilere yönelik eğitimler vermeye devam etmektedir (Keser, Çetinkaya, 2013: 377-403). Yükseköğretim ülke genelinde her ilde yaygınlaştırılmış ve kontenjanlar önemli ölçüde artırılmıştır. Bütün bu çalışmalar, ülkenin geleceği açısından yararlı olacağı düşünülen uygulamalardır.

Eğitim kalitesinin yükseltilmesi, bölgeler ve okul türleri arasındaki başarı düzeyi farklılıklarının azaltılması önemini korumaktadır. Öğrenme ortamlarının niteliğinin eşitlik ve hakkaniyet çerçevesinde artırılması, öğretmen yetiştirme ve geliştirme sisteminin yeniden yapılandırılması, kariyer gelişim ve performans değerlendirme sisteminin oluşturulması, akademik personelin nicelik ve niteliğinin artırılması, bilgi teknolojilerinin müfredatla entegrasyonunun sağlanması ve eğitim ile istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi ihtiyacı devam

etmektedir. Sosyal, coğrafi, ekonomik vb. alanlarda sorunlu olan bölgelerde eğitime erişim tam olarak sağlanmalıdır.

Kalkınma planlarının incelendiği bir çalışmada planların eğitim bölümünün eğitimin iç ve dış sorunlarını çözme becerisinden uzak olduğu ortaya konulmuştur. Eğitimin planlanması, vatandaşın eğitim ihtiyaçlarını “halkın ihtiyaçları doğrultusunda”, hak ve eşitlik anlayışı çerçevesinde karşılanmasına yönelik olarak yapılamamıştır. Halkın öncelikli ihtiyacı yerine eğitim öncelikle, “karma” ya da “liberal” ekonomi politikalarının egemen olduğu bir sistemin kurulmasına yönelmiştir (Küçüker, 2012: 22). Eğitim sisteminin, giderek artan sorunlardan dolayı, toplumu 21.yüzyıla hazırlama konusunda yetersiz kaldığı söylenebilir (Özyılmaz, 2013). Eğitimin tüm kademeleri içinde altyapı ve insan gücü eksiklikleri, öğretmen dağılımında karşılaşılan dengesizlikler, sınıf mevcutlarının bölgelere göre farklı oluşu, öğrencilerin mesleki yönlendirilmelerinde yaşanan sıkıntılar, finansman gibi birçok çözüm bekleyen sorun bulunmaktadır. Planlı bir eğitim sisteminin oluşturulabilmesi için; somut projelere, ek finansal kaynaklara, kurumlar arası sağlıklı bir eşgüdümüne ihtiyaç devam etmektedir (Altundemir, 2012: 102-103). Sonuç olarak kalkınma planları bir ülkenin geleceğine yönelik olarak yapılması düşünülen politikaları içerir. Kalkınma planlarını uygulama süreçlerinin sağlıklı işlemei ülkenin geleceği açısından önemlidir.

KAYNAKÇA

Altundemir, ME. (2012). Kalkınma planlarından eğitime bakış: Kamusal mallar teorisi perspektifinden, *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 7(1): 94-105

Doğan, S., Uğurlu, T., Demir, A. (2014). 4+4+4 Eğitim sisteminin okul paydaşlarına olumlu ve olumsuz etkilerinin yönetici görüşlerine göre incelenmesi, *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 13(1): 115-138. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/223231> (7 Ekim 2017 tarihinde erişim sağlanmıştır).

Erat, V., Arap, İ. (2017). Kalkınmadan rekabete Türkiye’de planlamanın dönüşümü, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 18: 137-156. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/261289> (22 Eylül 2017 tarihinde erişim sağlanmıştır)

Keser, H., Çetinkaya, L. (2013). Öğretmen ve öğrencilerin etkileşimli tahta kullanımına yönelik yaşamış oldukları sorunlar ve çözüm önerileri, *Turkish Studies*, 8(6): 377-403. https://www.researchgate.net/profile/Levent_Cetinkaya/publication/286214420_Ogretmen_ve_ogrencilerin_etkilesimli_tahta_kullanimina_yonelik_yasamis_olduklari_sorunlar_ve_cozum_onerileri/links/56d18aad08ae4d8d64a5c213.pdf (7 Ekim 2017 tarihinde erişim sağlanmıştır).

Küçükler, E. (2010). Türkiye’de eğitim planlaması neyi hedefliyor?, International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 11-13 Kasım, Antalya. <http://www.iconte.org/FileUpload/ks59689/File/33.pdf> (15 Eylül 2017 tarihinde erişim sağlanmıştır).

Küçükler, E. (2012). Türkiye’de kalkınma planları kapsamında yapılan eğitim planlarının Analizi, (Kastamonu Eğitim Dergisi, 20(1): 9-26. http://www.kefdergi.com/pdf/20_1/20_1_2.pdf (11 Eylül 2017 tarihinde erişim sağlanmıştır).

Özyılmaz, Ö. (2013). Türk milli eğitim sisteminin sorunları ve çözüm arayışları, 4.Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı (1963). Birinci beş yıllık kalkınma planı (1963-1967), Ankara: Başbakanlık Devlet Matbaası. <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan1.pdf> (10.09.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır).

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı (1968). İkinci beş yıllık kalkınma planı (1968-1972), Ankara: Başbakanlık Devlet Matbaası. <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan2.pdf> (10.09.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır)

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı (1972). Üçüncü beş yıllık kalkınma planı (1973-1977), Ankara: DPT Yayın No: 1272. <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan3.pdf> (10.09.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır)

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (1978). Dördüncü beş yıllık kalkınma planı (1979-1983), Ankara: DPT Yayın No: 1664. <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan4.pdf> (10.09.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır).

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (1984). Beşinci beş yıllık kalkınma planı (1985–1989), Ankara: DPT Yayın No: 1974. <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan5.pdf> (10.09.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır).

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (1989). Altıncı beş yıllık kalkınma planı (1990–1994), Ankara: DPT Yayın No: 2174. <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan6.pdf> (12.09.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır).

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (1995). Yedinci beş yıllık kalkınma planı (1996–2000), Ankara: 25 Temmuz 1995 Sayılı Resmi Gazete No: 22554. <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/vii/plan7.pdf> (13.09.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır)

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (2000). Sekizinci beş yıllık kalkınma planı (2001–2005), Ankara: DPT Yayınları. <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/viii/plan8str.pdf> (14.09.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır).

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (2006). Dokuzuncu kalkınma planı (2007–2013), Ankara: DPT Yayınları. <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan9.pdf> (15.09.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır).

T.C. Kalkınma Bakanlığı (2013). Onuncu Kalkınma Planı (2014–2018), Ankara. <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan10.pdf> (16 Eylül 2017 tarihinde erişim sağlanmıştır).

Yıldırım A, Şimşek H (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık.